

У К Р А І Н А
Ц Е Н Т Р А Л Ь Н А В И Б О Р Ч А К О М І С І Я

29 квітня 2024 року

П О С Т А Н О В А

м. Київ

№ 29

**Про деякі питання діяльності
Кобеляцької міської територіальної виборчої комісії
Полтавського району Полтавської області**

До Центральної виборчої комісії 25 квітня 2024 року надійшли постанови Кобеляцької міської територіальної виборчої комісії Полтавського району Полтавської області (далі – Кобеляцька міська територіальна виборча комісія) від 24 квітня 2024 року № 130 "Про визнання обраним депутатом Кобеляцької міської ради Полтавського району Полтавської області восьмого скликання наступного за черговістю кандидата в депутати в єдиному виборчому списку від політичної партії "Наш край" та № 131 "Про реєстрацію депутата Кобеляцької міської ради Полтавського району Полтавської області восьмого скликання обраного за єдиним виборчим списком від політичної партії "Наш край".

Постановою від 24 квітня 2024 року № 130 Кобеляцька міська територіальна виборча комісія визнала обраною депутатом Кобеляцької міської ради Полтавського району Полтавської області (далі – Кобеляцька міська рада) Пуху Галину Миколаївну як наступного за черговістю кандидата в депутати в єдиному багатомандатному виборчому окрузі за єдиним виборчим списком місцевої організації політичної партії "НАШ КРАЙ". Зазначена постанова мотивована надходженням до вказаної виборчої комісії рішення 39-го позачергового З'їзду політичної партії "НАШ КРАЙ" від 16 березня 2024 року № 1 про відкликання депутата Кобеляцької міської ради Копельця Олександра Олександровича за народною ініціативою, а також положеннями частини першої статті 284 Виборчого кодексу України (далі – Кодекс) та Роз'яснення щодо порядку реєстрації обраних депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, міських, районних у місті, сільських, селищних рад, сільських, селищних міських голів, затвердженого постановою Центральної виборчої комісії від 28 жовтня 2020 року № 433 (далі – Роз'яснення).

Постановою Кобеляцької міської територіальної виборчої комісії від 24 квітня 2024 року № 131 Пуху Г.М. зареєстровано депутатом Кобеляцької міської ради.

Разом з тим, за наявною в Комісії інформацією (зокрема взятою з офіційного вебпорталу судової влади України та Єдиного державного реєстру судових рішень), рішення 39-го позачергового З'їзду політичної партії "НАШ КРАЙ" від 16 березня 2024 року № 1 про відкликання депутата Кобеляцької міської ради Копельця О.О. за народною ініціативою оскаржено до Полтавського окружного адміністративного суду (справа № 440/4358/24), на сьогодні відповідне судове провадження триває. При цьому ухвалою від 19 квітня 2024 року в цій справі судом вжито заходів забезпечення адміністративного позову та зупинено дію зазначеного рішення політичної партії "НАШ КРАЙ" до набрання законної сили судовим рішенням у справі № 440/4358/24.

Листом члена Центральної виборчої комісії від 26 квітня 2024 року в Кобеляцької міської територіальної виборчої комісії витребувано пояснення щодо обставин прийняття нею постанов від 24 квітня 2024 року № 130 та № 131 за наявності ухвали Полтавського окружного адміністративного суду від 19 квітня 2024 року у справі № 440/4358/24.

До Комісії 29 квітня 2024 року надійшли пояснення голови Кобеляцької міської територіальної виборчої комісії Л. Бородіної, у яких йдеться про те, що їй не було відомо про розгляд Полтавським окружним адміністративним судом справи № 440/4358/24 за позовом Копельця О.О., а також суд розглянув заяву про забезпечення позову в цій справі без участі Кобеляцької міської територіальної виборчої комісії як третьої особи. Ухвали Полтавського окружного адміністративного суду від 19 квітня 2024 року про забезпечення адміністративного позову до Кобеляцької міської територіальної виборчої комісії не надходило.

За змістом частини другої статті 1, частини першої статті 2, пунктів 1, 3, 4 статті 17, пунктів 1 – 3 статті 21 Закону України "Про Центральну виборчу комісію" (далі – Закон) Комісія відповідно до своїх повноважень здійснює контроль за додержанням вимог законодавства України про місцеві вибори, забезпечує реалізацію і захист виборчих прав громадян України та однакове застосування законодавства України про місцеві вибори на всій території України, а також здійснює контроль за діяльністю виборчих комісій, які утворюються для організації підготовки та проведення місцевих виборів.

Згідно з частиною першою статті 16 Закону, якщо Комісії стане відомо про порушення законодавства України про вибори, виборчих прав громадян України з результатів проведених нею перевірок або із засобів масової інформації чи інших джерел, що не суперечать законодавству України, Комісія має право розглянути за власною ініціативою питання, що належать до її повноважень, та прийняти з цього приводу рішення в установленому Законом порядку.

Керуючись указаними нормами законодавства, Центральна виборча комісія вважає за необхідне розглянути питання діяльності Кобеляцької міської територіальної виборчої комісії та, вивчивши наявні в неї документи, зазначає.

Відповідно до частини першої статті 32, частин першої, четвертої, восьмої статті 33, статті 206 Кодексу територіальні виборчі комісії є постійно діючими спеціальними колегіальними незалежними органами адміністрування виборчих процесів, що в межах своїх повноважень та в порядку, передбачених Кодексом, забезпечують організацію та проведення місцевих виборів, реалізацію виборчих прав громадян України, додержання та однакове застосування виборчого законодавства.

Територіальні виборчі комісії та їх члени під час виконання своїх повноважень зобов'язані діяти відповідно до Конституції України, Кодексу та законів України (частина третя статті 32, частина четверта статті 38 Кодексу).

Територіальні виборчі комісії поза виборчим процесом місцевих виборів наділені певним обсягом повноважень, зокрема щодо реалізації процедури заміщення депутатів місцевих рад, повноваження яких достроково припинені.

Так, згідно з частиною першою статті 284 Кодексу в разі дострокового припинення повноважень депутата міської ради (територіальної громади з кількістю виборців 10 тисяч і більше) на підставах і в порядку, передбачених Конституцією та законами України, за рішенням відповідної територіальної виборчої комісії депутатом визнається наступний за черговістю кандидат у депутати у відповідному територіальному або єдиному виборчому списку від цієї місцевої організації політичної партії у порядку, передбаченому частиною п'ятою статті 283 Кодексу.

Випадки дострокового припинення повноважень депутата місцевої ради передбачено статтею 5 Закону України "Про статус депутатів місцевих рад", якою встановлено, що повноваження депутата місцевої ради припиняються достроково за наявності перелічених у частині першій цієї статті підстав, засвідчених офіційними документами, без прийняття рішення відповідної ради, а також за рішенням відповідної ради у зв'язку з обставинами, про які йдеться у частині другій указаної статті. Зокрема, пунктом 1 частини першої статті 5 зазначеного Закону визначено, що повноваження депутата місцевої ради припиняються достроково без прийняття рішення відповідної ради у разі його відкликання за народною ініціативою в установленому цим Законом порядку.

За змістом частини дев'ятої статті 41 Закону України "Про статус депутатів місцевих рад" рішення вищого керівного органу політичної партії про відкликання депутата, обраного шляхом висування місцевою організацією політичної партії, за народною ініціативою є підставою для визнання обраним депутатом наступного за черговістю кандидата в депутати від цієї організації політичної партії у порядку, передбаченому Кодексом.

При цьому Закон України "Про статус депутатів місцевих рад", який встановлює порядок відкликання депутата місцевої ради за народною ініціативою, а також відносить до підстав дострокового припинення повноважень депутата його відкликання за народною ініціативою саме в установленому цим Законом порядку, водночас передбачає, що спори щодо дострокового припинення повноважень депутата місцевої ради вирішуються судом (частина третя статті 5).

Тож у разі наявності судового спору щодо дострокового припинення повноважень депутата місцевої ради єдиним суб'єктом, уповноваженим законом надати правову оцінку відповідним правовідносинам, є суд.

У зв'язку з цим Центральна виборча комісія у пункті 5.9 Роз'яснення зауважила, що перед прийняттям рішення щодо визнання депутатом відповідної ради наступного за черговістю кандидата в депутати у відповідному територіальному або єдиному виборчому списку від місцевої організації політичної партії територіальна виборча комісія повинна з'ясувати всі обставини, що мають значення для прийняття нею такого рішення, зокрема наявність чи відсутність судових справ у спорах щодо дострокового припинення повноважень депутата місцевої ради (абзац вісімнадцятий указанного пункту).

Водночас Кобеляцька міська територіальна виборча комісія взяла до уваги рішення 39-го позачергового З'їзду політичної партії "НАШ КРАЙ" від 16 березня 2024 року № 1, дію якого на час ухвалення нею постанов від 24 квітня 2024 року № 130 та № 131 було зупинено судом.

Як з'ясувала Комісія, Полтавський окружний адміністративний суд ухвалою від 15 квітня 2024 року відкрив провадження в адміністративній справі № 440/4358/24 за позовом Копельця О.О. до політичної партії "НАШ КРАЙ" про визнання протиправним та скасування рішення 39-го позачергового З'їзду політичної партії "НАШ КРАЙ" від 16 березня 2024 року № 1 про відкликання депутата Кобеляцької міської ради Копельця О.О. за народною ініціативою, а також залучив до участі в справі як третю особу, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, на стороні відповідача Кобеляцьку міську територіальну виборчу комісію.

Ухвалою Полтавського окружного адміністративного суду від 19 квітня 2024 року (до якої 22 квітня 2024 року забезпечено надання загального доступу в Єдиному державному реєстрі судових рішень) вжито заходи забезпечення вказаного адміністративного позову, а саме зупинено дію рішення 39-го позачергового З'їзду політичної партії "НАШ КРАЙ" від 16 березня 2024 року № 1 про відкликання депутата Кобеляцької міської ради Копельця О.О. за народною ініціативою до набрання законної сили судовим рішенням у зазначеній адміністративній справі. Відповідно до частини першої статті 156, частини другої статті 256 Кодексу адміністративного судочинства України ухвала суду про забезпечення позову підлягає негайному виконанню з дня її постановлення незалежно від її оскарження і відкриття виконавчого провадження.

У зв'язку з цим Комісія зазначає, що відповідно до статті 129¹ Конституції України судові рішення є обов'язковим до виконання. Частиною другою статті 14 Кодексу адміністративного судочинства України встановлено, що судові рішення, що набрали законної сили, є обов'язковими до виконання всіма органами державної влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими

та службовими особами, фізичними і юридичними особами та їх об'єднаннями на всій території України.

Отже, на момент розгляду Кобеляцькою міською територіальною виборчою комісією питання про заміщення депутата Кобеляцької міської ради Копельця О.О. наступним за черговістю кандидатом у депутати від політичної партії "НАШ КРАЙ" дію рішення 39-го позачергового 3'їзду політичної партії "НАШ КРАЙ" від 16 березня 2024 року № 1 про відкликання вказаного депутата за народною ініціативою, яке слугувало підставою для його заміщення, було зупинено судом. За таких обставин ухвалення Кобеляцькою міською територіальною виборчою комісією постанов від 24 квітня 2024 року № 130 та № 131 є передчасним та таким, що порушує право депутата зазначеної ради Копельця О.О. на ефективний судовий захист своїх прав.

Центральна виборча комісія у постановах неодноразово звертала увагу, що чинне законодавство України не передбачає правового механізму відновлення за особою статусу депутата місцевої ради у разі, якщо рішення вищого керівного органу політичної партії про відкликання депутата буде визнано протиправним і скасовано судом, як і підстав для подальшої втрати статусу іншим депутатом, наступним за черговістю кандидатом у депутати від місцевої організації політичної партії, який визнаний обраним та зареєстрований депутатом (постанови Комісії від 03 лютого 2021 року № 38, від 09 березня 2021 року № 110, від 12 квітня 2021 року № 155 та № 157, від 23 грудня 2022 року № 117 – 119, від 09 червня 2023 року № 34).

Такої правової позиції дотримується й Верховний Суд, зокрема, у постановах від 18 жовтня 2023 року в справі № 260/5415/22, від 21 грудня 2023 року у справі № 120/11267/23, на що звернув увагу Полтавський окружний адміністративний суд у мотивувальній частині своєї ухвали від 19 квітня 2024 року про забезпечення адміністративного позову у справі № 440/4358/24.

У зв'язку з цим Центральна виборча комісія зазначає, що стаття 38 Конституції України передбачає право громадян брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Відповідно до частини другої статті 19 Кодексу дотримання основних засад виборчого права, належне здійснення виборчих процедур і механізмів, передбачених Кодексом, гарантуються.

Як закріплено у статті 3 Основного Закону України, права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави; держава відповідає перед людиною за свою діяльність; утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Європейський суд з прав людини наголошував, що зміст зобов'язання держави із забезпечення судового розгляду "незалежним і безстороннім судом" згідно з пунктом 1 статті 6 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод не обмежується сферою судочинства. Він також

включає в себе обов'язок органів виконавчої та законодавчої влади, а також будь-яких інших державних органів влади, незалежно від їх рівня, поважати і виконувати судові рішення і ухвали, навіть якщо вони не погоджуються з ними. Це є неодмінною передумовою забезпечення верховенства права (пункт 136 рішення ЄСПЛ у справі "Агрокомплекс проти України" заява № 23465).

Також Європейський суд з прав людини неодноразово звертав увагу на особливу важливість принципу "належного урядування", який передбачає, що у разі, коли йдеться про питання загального інтересу, зокрема якщо справа впливає на основоположні права людини (в цьому випадку виборчі права), державні органи повинні діяти вчасно та в належний і якомога послідовніший спосіб. Зокрема, на державні органи покладено обов'язок запровадити внутрішні процедури, які посилять прозорість і ясність їхніх дій, мінімізують ризик помилок (пункт 70 рішення ЄСПЛ у справі "Рисовський проти України" заява № 29979/04).

Відповідно до положень пункту 5 частини першої статті 205 Кодексу Центральна виборча комісія може з власної ініціативи у разі прийняття територіальною виборчою комісією незаконного рішення або її бездіяльності скасувати таке рішення та/або прийняти відповідне рішення. Рішення виборчої комісії, що суперечить законодавству України або прийнято з перевищенням її повноважень, може бути скасовано виборчою комісією вищого рівня або судом (частина п'ятнадцята статті 36 Кодексу).

За вказаних обставин Центральна виборча комісія вважає за необхідне скасувати постанови Кобеляцької міської територіальної виборчої комісії від 24 квітня 2024 року № 130 та № 131 як такі, що є протиправними та прийнятими з порушенням Конституції України та законів України.

Крім того, Комісія вважає доцільним звернути увагу Кобеляцької міської територіальної виборчої комісії та її членів на необхідність неухильного дотримання вимог законодавства України, постанов Центральної виборчої комісії під час реалізації повноважень щодо заміщення депутатів Кобеляцької міської ради, зокрема зважати на наявність чи відсутність судових справ у спорах щодо дострокового припинення повноважень депутата місцевої ради та судових рішень у таких справах.

Враховуючи викладене, відповідно до статей 3, 38, 129¹ Конституції України, статей 19, 32, 33, 36, 38, 205, 206, 283, 284 Виборчого кодексу України, Роз'яснення щодо порядку реєстрації обраних депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, міських, районних у місті, сільських, селищних рад, сільських, селищних, міських голів, затвердженого постановою Центральної виборчої комісії від 28 жовтня 2020 року № 433, керуючись частиною другою статті 1, частиною першою статті 2, частиною другою статті 3, статтями 11 – 13, 16, 17, 21 Закону України "Про Центральну виборчу комісію", Центральна виборча комісія постановляє:

1. Скасувати постанови Кобеляцької міської територіальної виборчої комісії Полтавського району Полтавської області від 24 квітня 2024 року № 130 "Про визнання обраним депутатом Кобеляцької міської ради Полтавського

району Полтавської області восьмого скликання наступного за черговістю кандидата в депутати в єдиному виборчому списку від політичної партії "Наш край" та № 131 "Про реєстрацію депутата Кобеляцької міської ради Полтавського району Полтавської області восьмого скликання обраного за єдиним виборчим списком від політичної партії "Наш край", як такі, що є протиправними та прийнятими з порушенням Конституції України та законів України.

2. Звернути увагу Кобеляцької міської територіальної виборчої комісії Полтавського району Полтавської області та її членів на необхідність неухильного дотримання вимог законодавства України, постанов Центральної виборчої комісії під час реалізації повноважень щодо заміщення депутатів Кобеляцької міської ради Полтавського району Полтавської області, зокрема зважати на наявність чи відсутність судових справ у спорах щодо дострокового припинення повноважень депутата місцевої ради та судових рішень у таких справах.

3. Копію цієї постанови надіслати Кобеляцькій міській територіальній виборчій комісії Полтавського району Полтавської області та Кобеляцькій міській раді Полтавського району Полтавської області.

4. Цю постанову оприлюднити на офіційному вебсайті Центральної виборчої комісії.

Голова
Центральної виборчої комісії

О. ДІДЕНКО